

«Великі надії», або За парканом політики

Юлій Швець

«Великі надії» («Grand Expectations»)

Режисер Сільвен Деклу
Сценарій: Сільвен Деклу, П'єр-Ерван Гійом
Оператор Жульєн Ірш
Композитор Флоренсія Ді Кончільо
В ролях: Ребекка Мардер, Еммануель Берко,
Беньямін Лаверньє, Марк Барбе.
Франція, 2022.

Ребекка Мардер та Марк Барбе у фільмі «Великі надії».

Кадр з фільму «Великі надії».
Режисер Сільвен Деклу. Франція, 2022.

Францію сміливо можна назвати однією з найактивніших країн в соціально-політичному сенсі. Не відстає від прогресивного тренду й динамічний кінематограф країни, продовжуючи масштабну традицію «політичного кіно» і пропонуючи свіжі осмислення процесів, що ні на мить не вщухають у новітній європейській демократії. Серед режисерів, які тонко й талановито рефлексують сучасні соціально-політичні процеси, – Сільвен Деклу, чий попередній фільм «Продавець» (2016) поставив резонансні акценти на темі національної специфіки великого французького капіталу.

Темою нового, тепер уже критичного «ліво-центричного» фільму Деклу стала трансформація молодої ідеалістки у зрілого політика. Проявив процес цього «статичного перетворення» випадок, що трапився з героїнею на Корсіці – із суворими до «мажорів з материка» мешканцями.

Саме там зі своїм бойфрендом Антуаном (Беньямін Лаверньє) дівчина подорожувала на авто. Як раптом якийсь місцевий наздогнав і перегородив своєю вантажівкою авто подорожніх на безлюдній дорозі, образившись на палець, що його нахабно показав йому бойфренд дівчини при обгоні. Коли недолугий парубок доволі зверхньо (наголошу-

ючи тим, вочевидь, місце вантажівки в автомобільній ієрархії) кинув водію як відкупне гроші, той витяг хлопця з дорогого авто й почав гамселити. Дівчина не розгубилась і вихопила рушницю, яка лежала у кузові вантажівки, та запропонувала корсиканцю розійтись «по-доброму». Але чоловіча чомусь вирішив, що може проявити характер, і ця тендітна на вигляд та законослухняна буржуазка не приведе свої погрози в дію. Він прорахувався – дівчина виявилася якраз «людиною дії», адже виросла в тому самому, що й він, пролетарському середовищі. Йому вистрелила не в ноги нападнику, а в груди...

Замівши сліди й витримавши поліцейські допити, молоді, тим не менш, не змогли ужитися зі своєю «страшною» таємницею, й Антуан, не мовивши ні слова, полетів у США. Проваливши екзамени у Вищу школу управління та замість затишного місця в якомусь департаменті, Мадлен прийняла пропозицію тітки Антуана (колишньої міністерки праці) щодо «актуальної політики». Чи вдасться героїні примирити кар'єру й моральні ідеали, пристрасною поборницею яких вона є? Саме це питання стає предметом розгляду в наступній частині стрічки, де вектор із жанрового трилера зміщується в бік політичної драми.

Незважаючи на те, що фільм Сільвена Деклу своєю назвою апелює до однойменного роману Чарльза Діккенса, в ньому чутно відголоски «Втрачених ілюзій» Оноре де Бальзака та відомого вислову, що за кожним багатством (в даному випадку – стрімкою політичною кар'єрою) лежить не що інше, як злочин. Звісно, для дівчини з «вдалим» кримінальним бекграундом за плечами вже немає нічого неможливого. Маніпуляція і брехня для реалізації суспільного ідеалу – заради чогось вищого, ніж смерть «нікчемного психопата» в далекій провінції, – значно розширює для неї вибір можливих політичних інструментів.

Нагадаємо, що саме на питанні різниці між державною таємницею і брехнею вона «зрізалась» на екзамени у Вищій

школі управління. Заради «справедливості» брехню легко перетворити на таємницю і навпаки, й нехай істеблішмент, що має необмежені можливості, грає за правилами; це він повинен, ніби на суді, казати правду й нічого, окрім правди. Так справедливо, – вважає дівчина, – адже панівний клас давно живе у створеному для себе ідеальному світі, а от пролетарям завжди доводиться вигризати своє право на існування, тож захисники знедолених повинні мати більші можливості. Тому із чарівних губ колишньої лівої ідеалістки невимушено злітають слова про компромат на власника фабрики (вона його має і через медіа, не задумуючись, приведе в дію), якщо власник не поступиться інтересами робітникам.

Важко сказати, як би далі крокувала назустріч вранішній зорі винахідлива й відважна молода особа, й що б стало піком її політичної кар'єри, якби не поява Антуана на «правому» боці політичної барикади (він став радником у діючого консерватора – міністра праці). Нікудишній боягуз спробував знову привернути увагу цілеспрямованої дівичі, яку колись покинув, але отримав рішучу відмову. Тоді він не знайшов нічого ліпшого, як заявити про злочин у поліцію. Покинена наодинці зі своєю бідною всіма, в тому числі роботодавицею, після успішного інтелектуального штурму Мадлен звалює свою вину на «колишнього» і «з честю» виходить з поєдинку. Й навіть отримує запрошення повернутися до перерваної політичної кар'єри.

Настільки «щасливий» фінал повністю переводить кримінальну драму в площину політичної сатири, даючи змогу добре розгледіти те, як «нова особистість», використовуючи свій інтелект і невдоволеність мас як важіль кар'єри, приходить на зміну особистості буржуазно-патріархальній. Значний гендерний дисбаланс фільму (всі чоловіки, окрім батька Мадлен, – прямолінійно-дешеві піжони, всі жінки – розумні та цілеспрямовані) компенсується яскравою візуалізацією абсолютно тотожних звичок правої і лівої еліт, які надиктовує «нова демократія».

Чудова гра головних і другопланових акторів створює об'ємні життєві образи, за трансформацією яких цікаво спостерігати. Зокрема, Беньямін Лаверньє відтворив одного з наймерзенніших персонажів у своїй багатій кіно- й театральній біографії. Його Антуан – кволий, слабкий, але неймовірно зарозумілий нащадок буржуазної родини, у той же час парадоксально залежить від жіночої ласки. Він безмежно страждає й робить вкрай нерозумні кроки через якусь вроджену нездатність співіснувати хоча б з кимось. Мадлен у виконанні Ребекки Мардер дивно й зловісно нелюдима. Але, крім цієї ознаки жіночого «активізму», акторка без найменшого «наголосу» відтворює притягальну силу так званої «сірої моралі» при маніфестуючій принциповості своєї героїні. Створена нею «сильна особистість» у більшості випадків викликає у глядача симпатію – на контрасті з, як правило, бездіяльними представниками чоловічої консервативної еліти.

Український театр живий і як ніколи важливий для глядача

Вікторія Котенок

Попри повітряні тривоги, обмеження воєнного стану і комендантські години, V Всеукраїнський театральний фестиваль-премія «ГРА» таки відбувся. Торік, через повномасштабне вторгнення росії в Україну, його не було, тож оргкомітет вирішив підсумувати за два роки – 2021 і 2022. До основних шести номінацій була додана «За найкращу виставу-рефлексію на події російсько-української війни».

Театри виявили активність і подали на премію аж 134 різножанрові проекти з понад 20 міст України. До короткого списку було відібрано 14. Вперше не театри-фіналісти з'їжджалися до Києва, а міжнародне журі відвідало Львів, Івано-Франківськ, Рівне, Київ. У його складі: литовський драматург і кіносценарист Маріус Івашкявічус, естонський театральний продюсер, директор театру R.A.A.A.M. Март Меос, шведська арткритикиня, продюсерка Софія Ниблом, польська проектна менеджерка, кураторка Лена Творковська та італійський театральний менеджер, художній керівник Festival della Valle d'Itria та Belcanto Academy «Rodolfo Celletti» (м. Мартіна-Франка, Італія) Себастьян Шварц.

«У цей складний час “Гра” об'єднала цілу країну: у фінал потрапили вистави із заходу і сходу, півночі і півдня, – зазначив Богдан Стругинський, директор Фестивалю-премії. – Мрію, щоб наступна наша зустріч відбувалася вже у мирний час, коли Україна переможе у цій війні. Я щасливий, що є країни, які нам простягнули руку допомоги. Вони мають сильний характер, адже не побоюлися приїхати і розділити з нами радість. Насправді, у них досить складна місія, бо вони приїхали нас покритикувати, віддати свої голоси, симпатії тим чи іншим театрам. І вони з нею чудово впоралися, визначили фаворитів, за що їм уклінно дякуємо». Найкращою драматичною виставою V «ГРИ» було визнано «Зернохвище» Рівненського музично-драматичного театру за п'єсою Наталки Ворожбит. Ця постановка стала лідером за кількістю нагород: Марк Дробот отримав відзнаку «За найкращу чоловічу роль» (Книжника Мортка), Станіслав Лозовський та тріо «Веремія» – «За найкраще музичне вирішення вистави», Максим Голенко – «За найкращу режисерську роботу».